

ΚΥΚΛΑΔΕΣ

νήσος Θηρασιά

ΣΤΟΝ ΙΣΚΙΟ ΤΗΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ : ANNA A. ΚΑΛΑΪΤΖΗ

12 λεπτά. Τόσο χρόνο

χρειάστηκε η μικρή λάντζα για να διασχίσει τον δίαυλο του ενός μιλίου που χωρίζει το Αμμούδι από την Ρίβα, την κοσμοπολίτικη Σαντορίνη από την άσημη Θηρασιά. Τον ίδιο ακριβώς χρόνο χρειαστήκαμε κι εμείς για να μεταφερθούμε νοερά μερικές δεκαετίες στο παρελθόν. Καθώς πατούσαμε το πόδι μας στη Ρίβα είχαμε την αίσθηση, ότι κάπως έτσι θα ήταν η Σαντορίνη 50, 60 ή και περισσότερα χρόνια πριν.

Δίαυλος ενός μόνον μιλίου χωρίζει το άσημο λιμανάκι της Ρίβας στη Θηρασιά από την κοσμοπολίτικη Οία με το επίνειό της Αμμούδι, στη Σαντορίνη.

Εφτά είμασταν όλοι κι όλοι οι επιβάτες. Αποβιβαστήκαμε στη μικρή αποβάθρα σε δευτερόλεπτα, με μια δρασκελιά. Θυμήθηκα, δυο μέρες πριν, τη στιγμή της αποβίβασης στο λιμάνι του **Αθηνιού**. Πανδαμόνιο σωστό. Οι άνθρωποι του πλοίου φώναζαν και χειρονομούσαν σε επιβάτες και αυτοκίνητα να ξεμπαρκάρουν το γρηγορότερο. Πατώντας στη γη, μας παραλάμβαναν οι σφυρίζουσες των λιμενικών και οι διαπαγές τους ν' ανοίξουμε το ταχύτερο τον δρόμο. Αμέσως

μετά μάς περίμεναν άλλες φωνές, δυνατές κι αυτές αλλά μελιτοάλαχτες. Προέρχονταν από την συμπαθή τάξη των "ρουμαζήδων", τριςτέσσερις δεκάδες αραδιασμένοι στη σειρά, όλοι με γοητευτικό χαμόγελο, συνήθως απαισία Αγγλικά, πλακάτ και πινακίδες με τα ονόματα και τις συναρπαστικές φωτογραφίες των Rooms. Ένας ακόμη θόρυβος, εξίσου σαγηνευτικός, εκπέμπετο από τις εξατμίσεις των τεράστιων νταλικών, με την ανάλογη βέβαια ρύπανση και οσμή. Για άλλη μια φορά, όπως

τούσες άλλες στο παρελθόν, αναρωτιόμουν αν αυτή την αρχική εικόνα, αυτή την πρώτη εντύπωση, έπρεπε να επιφυλάσσει - κυρίως στους ξένους μας επισκέπτες - ένας από τους πιο διάσημους - παγκοσμίως - προορισμούς.

- *Εδώ θα ηρεμήσετε, μας λέει καθώς μας καλωσορίζει, η Χαραλαμπία Μπαλοπήτου, Πρόεδρος του Κοινοτικού Διαμερίσματος Θηρασιάς.*

- *Αρκεί βέβαια, μετά την κοσμοπολίτικη Σαντορίνη να μην πλήξετε, συμπληρώνει ο Ματθαίος, ο σύζυγός της.*

Άνθρωποι συμπαθέστατοι, έχουν ήδη ειδοποιηθεί για την άφιξή μας από τον Πρόεδρο της Κοινότητας Οίας, **Γιώργο Χάλαρη**. Για τις μετακινήσεις μας στο νησί θέτει ο Ματθαίος στη διάθεσή μας το σκληροτράχηλο 4x4 φορτηγάκι της Κοινότητας, που εκτελεί και χρέη πυροσβεστικού, αν χρειαστεί.

Αφήνουμε τον παραθαλάσσιο οικισμό της Ρίβας, που η αρχιτεκτονική του φυσιογνωμία δεν είναι και η γοητευτικότερη που έχουμε συναντήσει, και κατευθυνόμαστε νότια προς τον οικισμό του **Μανωλά**. Εδώ τα πράγματα είναι διαφορετικά. Μικρόσιπτα, στενά δρο-

μάκια και σκάλες, φουρνάκια στις αυλές και ιδιόμορφες καμινάδες, μικρά παράθυρα που μοιάζουν με φεγγίτες, τοίχοι ασβεστοχρισμένοι που λάμπουν εκτυφλωτικά στο φως του ήλιου, άλλοι τοίχοι βαμμένοι με χρώματα τολμηρά. Σχεδόν πάντα μπλε πορτοπαράθυρα σε διάφορες αποχρώσεις του γαλάζιου. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα παράθυρα πλαισιώνουν την πόρτα συμμετρικά και σχηματίζουν μαζί της ένα σχήμα που μοιάζει με Σταυρό.

Είναι πολύ ευχάριστη η περιδιάβαση στα στενά του Μανωλά, οι χαιρετισμοί και οι σύντομες κουβέντες με τους ντόπιους. Είναι όλοι φιλικόι και ευγενέστατοι, ανακαλούν στη μνήμη ρομαντικές εικόνες από τις αξέχαστες γειτονιές, εκείνες τις μικρές κοινωνίες στις πόλεις ή στα χωριά, όπου όλοι γνωρίζονταν και όλοι χαιρετιόνταν μεταξύ τους. Κάπως έτσι αισθανόμαστε κι εμείς στο μικρό γραφικό παντοπωλείο, στον φούρνο του χωριού που εξακολουθεί να καίει ξύλα, έξω απ' τις μικρές αυλές ή και στον πεντακάθαρο τσιμεντένιο πεζόδρομο, που διασχίζει κατά τον διαμήκη άξονα, από βορρά προς νότο τον

Παιδάκια της Ρίβας παίζουν στην παραλία του οικισμού.

**Το λιμανάκι του Κόρφου, διακοσμημένο ψηλά με τα χρώματα της Άνοιξης. Απέναντι τα τοιχώματα της καλντέρας της Σαντορίνης. (Επάνω)
Κάτω από τον σοβά είναι εμφανής η τοικοποιία από τις μαυρόπετρες της λάβας.**

οικισμό. Ο Μανωλάς στην ουσία είναι χτισμένος στο άνω επίπεδο τμήμα αλλά και στα ηφαισιογενή προνή μιας κοίλης πλαγιάς με έντονο ανάγλυφο, που μοιάζει με μικρογραφία της αντικρινής διάσημης καλντέρας της Σαντορίνης. Είναι μια μακρόστενη και πυκνά δομημένη οικιστική ενότητα που αναπτύσσεται από βορρά προς νότο σε μήκος αρκετών εκατοντάδων μέτρων.

Το υψόμετρο του οικισμού από την επιφάνεια της θάλασσας κυμαίνεται από 150 ως 200 περίπου μέτρα. Ένα απότομο ελικοειδές καλντερίμι, αντίστοιχο με τα καλντερίμια στα Φηρά και στο Αμμούδι, συνδέει τον οικισμό με την ακτή. Είναι φαρδύ, με προστατευτικό τοιχίο και στρωμένο με ηφαιστειακές μαυρόπετρες. Την έντονη κλίση του ανακουφίζουν ενδιάμεσα σκαλοπάτια. Αυτή είναι και η μοναδική οδός επικοινωνίας ανάμεσα στον Μανωλά και στην ακτή. Το όνομα της παραλίας είναι **Κόρφος**, που ανταποκρίνεται απόλυτα, αφού η καμπύλη ακτογραμμή έχει

το σχήμα αγκαλιάς. Πάνω από δέκα μικρομάγαζα, ταβερνάκια, καφενεία και ουζερί είναι αραδιασμένα στη σειρά το ένα δίπλα στο άλλο, μερικά μόλις μέτρα από το κύμα. Αυτά όλα τα μαγαζάκια αντιπροσωπεύουν το σύνολο σχεδόν της τουριστικής υποδομής της Θηρασιάς. Βασίζουν τη λειτουργία τους κυρίως στις μικρές κρουαζιέρες που πραγματοποιούνται καθημερινά με ξύλινα καϊκάκια από τη Σαντορίνη προς τα νησάκια της **Παλαιάς και Νέας Καμμένης** με το ηφαίστειο.

Μετά την συγκλονιστική εμπειρία των κατάμαυρων τοπίων της λάβας, καταλήγουν το μεσημέρι οι επισκέπτες για φαγητό στη Θηρασιά. Οι περισσότεροι διασκορπίζονται στα ταβερνάκια της ακτής. Κάποιοι ωστόσο, ξένοι συνήθως, προτιμούν να γευματίσουν στα ψηλά, με θέα πανοραμική της Σαντορίνης και του Κόρφου. Οπλίζονται λοιπόν με υπομονή και για ένα 20λεπτο περίπου ιδροκοπούν στο ανηφορικό λίθινο καλντερίμι. Μερικοί προτιμούν τις ράχες των ημιόνων, που κάθε

Ο Γιάννης Συρίγος επι το έργον. Κάθε μεσημέρι η θράκα του με τις γαργαλιστικές τσίχνες προσελκύει τους τουρίστες στα τραπέζια της ταβέρνας.

Πιο άνετα ανεβαίνουν από τον Κόρφο, όσοι προτιμούν τις ράχες των ζώων.

μεσημέρι είναι παρατεταγμένοι στην προκυμαία, θυμίζοντας ταξί σε αναμονή. Όλοι αυτοί, πεζοπόροι ή αναβάτες, φτάνοντας στα ψηλώματα του Μανωλά, περνούν αναγκαστικά μπροστά από την ταβέρνα του **Γιάννη του Συρίγου**. Τα κάρβουνα είναι από ώρα αναμμένα στην υπαίθρια ψησταριά. Όρθιος δίπλα της ο Γιάννης ψήνει στη σχάρα γαρίδες ή σουβλάκια, συνήθως από κοτόπουλο.

Τσίχνες γαργαλιστικές αναδίδονται συνεχώς πάνω από τα κάρβουνα, παρασέρνονται από το αεράκι στον στενό δρομίσκο και τυλί-

γον βασιανιστικά τα ρουθούνια των τουριστών. Ελάχιστοι αντιστέκονται και επιμένουν να συνεχίζουν την ανηφόρα. Οι περισσότεροι πλησιάζουν την ψησταριά, ρίχνουν μια ματιά από κοντά, οσμίζονται ακόμη καλύτερα την τσίχνα. Οι τελευταίες τους επιφυλάξεις διαλύονται από το χαμόγελο και τα καλωσορίσματα του Γιάννη. Λοξεύουν λοιπόν αριστερά και με δυο βήματα βρίσκονται στο ταρατσάκι της ταβέρνας. Το όνομά της είναι **“Πανόραμα”**. Δεν θα μπορούσε να ήταν άλλο. Η θέα χαμηλά στον Κόρφο και στη θάλασσα αλλά και απέ-

ναντι, στο μεγαλύτερο τμήμα της Σαντορίνης και της καλντέρας, είναι μοναδική.

Τη στιγμή που οι πρώτοι τουρίστες κάθονται στις καρέκλες αρχίζει η μουσική. Είναι νότες από συρτάκι και άλλους Ελληνικούς χορούς, πασιγνωστούς και πολύ δημοφιλείς τις τελευταίες δεκαετίες στο παγκόσμιο κοινό. Η διαδικασία αυτή - πελάτες και ταυτόχρονη έναρξη μουσικής - επαναλαμβάνεται καθημερινά με τόση συνέπεια και ακρίβεια, που ακόμα κι αν δεν βλέπει κανείς, μπορεί να μαντέψει πότε ακριβώς εγκαταστάθηκε ο πρώτος τουρίστας στα καθίσματα του Γιάννη. Στο εσωτερικό η γυναίκα του **Μαργαρίτα** αποκαλύπτει στους ξένους τα άδυτα της παραδοσιακής Ελληνικής κουζίνας, **πασίτσιο** και **μουσακά**. Η **“Greek salad”** βέβαια δεν χρειάζεται συστάσεις. Με το τετράγωνο λευκό καπέλο της φέτας πάνω από αγγουράκια, κρεμμύδια, ντομάτες και ελιές είναι διάσημη σε όλους. Είναι μια γνήσια Ελληνική πατέντα, που κανένας Ευρωπαίος εταίρος δεν μπορεί να οικειοποιηθεί. Έτσι θεωρώ απίθανο στο μέλλον να αμφισβητηθεί η πατρότητα και μοναδικότητα αυτής της γαστρονομικής επινόησης της χώρας μας.

Καθισμένοι σ' ένα σκιερό τραπεζάκι απολαμβάνουμε τα πάντα: το δροσερό αεράκι, τη θέα, την περιποίηση των φίλων μας, της Μαργαρίτας και του Γιάννη. Οι ξένοι κάθε λίγο καταφθάνουν ασθμαίνοντας στο υψόμετρο των 180 μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας, οσμίζονται σαν λαγωνικά αυτά που ψήνονται στη θράκα και στη συνέχεια σιγοψήνονται κι οι ίδιοι στα τραπεζάκια στην άκρη της ταράτσας, κάτω από τον ήλιο. Στα τέλη του Απριλίου το Ελληνικό καλοκαίρι έχει αρχίσει στη Θηρασιά.

ΣΤΑ ΝΟΤΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Εγκαταλείπουμε τον “διεθνή συνωστισμό” της ταράτσας του Γιάννη, που προς στιγμήν έφερε στο νου μας τη Σαντορίνη και κατευθυνόμαστε νότια, στο ερημικό τμήμα του νησιού. Με ξεναγό μας τον Ματθαίο παίρνουμε τον ανηφορικό τοιμεντόδρομο, περνάμε δίπλα από το ελικοδρόμιο και την μεγάλη δεξαμενή νερού, που καλύπτει τις ανάγκες του νησιού με το νερό που φέρνει η υδροφόρα από το Λαύριο. Αρχίζει χωματόδρομος, ήπιος

Εσωτερικό της μεγάλης κρύψας στον ερειπωμένο οικισμό της Κεράς.

Ο Προφήτης Ηλίας χαρίζει θέα μοναδική στη Μονή της Κοίμησης, στο Ακρωτήριο της Σαντορίνης, στο Ασπρονήσι και στο πέλαγος.

και βατός για όλα τα αυτοκίνητα. Ένας αγρι-οκούνελος πετάγεται μπροστά μας τρομαγμένος κι εξαφανίζεται με πηδήματα ανάμεσα στους θάμνους. Πιο κάτω προβάλλουν δυο πέρδικες, πιο ήρεμες αυτές. Αριστερά στην κορυφή του λόφου ασπρίζει το εκκλησάκι του **Προφήτη Ηλία**. Γύρω του χαμηλά πανηγυρόσπιτα, κατάλευκα κι αυτά.

- *Να, από δω ξεκινάει το μονοπάτι για το ξωκκλήσι, λέει ο Ματθαίος.*

Δεν έχει την παραμικρή σήμανση, είναι απλά ένα στενό άνοιγμα ανάμεσα στους θάμνους, που μόνον ένας ντόπιος μπορεί να ξεχωρίσει. Στην πορεία προς την κορυφή του λόφου χάνεται συχνά το μονοπάτι ανάμεσα στα θυμάρια, τους αγκαθωτούς θάμνους, τις διαδοχικές ξερολιθιές. Είναι αυτοί οι αγροτικοί φράχτες, περίτεχνα κατασκευασμένοι από μαυρόπετρες, που είναι κατάσπαρτοι σ' όλο το νησί. Η παρουσία τους θυμίζει την αλλοτινή μεγάλη συμμετοχή της γεωργίας στην οικονομία της Θηρασιάς με τα πάμπολλα μικρά αλλά τόσο πολύτιμα χωραφάκια και αμπελάκια. Τις τελευταίες δεκαετίες τα

περισσότερα χωραφάκια έχουν πνιγεί από τα χόρτα και τ' αγράθια, ελάχιστοι ασχολούνται πια με το ηφαιστειογενές και άνυδρο χώμα του νησιού. Καθώς ανηφορίζουμε συναντάμε και μικρά υπολείμματα σπιτιών, κάποια απ' τα οποία είναι υπόσκαφα. Όσοι τοίχοι παραμένουν όρθιοι είναι χτισμένοι από μαυρόπετρες, που σε αντίθεση με τις ξερολιθιές, φέρνουν ενδιάμεσο συνδετικό κονίαμα.

- *Αυτά είναι μερικά από τ' ακριανά σπίτια του ερειπωμένου κι εγκαταλελειμμένου οικισμού της Κεράς, λέει ο Ματθαίος. Λίγο πιο κάτω θα συναντήσουμε τον κύριο οικοδομικό ιστό του οικισμού.*

Σε κάτι λιγότερο από ένα τέταρτο φτάνουμε στον Προφήτη Ηλία. Το τελευταίο τμήμα του μονοπατιού είναι βατό και ευδιάκριτο, τα σκαλοπάτια είναι ασβετωμένα, χωρίς θάμνους και χόρτα. Ίσως τόσο καλά σηματοδοτημένο και συντηρημένο θα 'πρεπε να είναι και το υπόλοιπο μονοπάτι, που οδηγεί σ' αυτό το κορυφαίο σημείο του νησιού. Όμορφο ξωκκλήσι και λευκά πανηγυρόσπιτα, αίλειος χώρος καθαρός και τιμμεντοστρωμένος,

υψόμετρο 280 μέτρων και θέα μοναδική της Σαντορίνης και της καλντέρας, από την Οία μέχρι το Ακρωτήριο. Αγκαλιάζουμε με το βλέμμα όλο αυτό το υπερθέαμα, που μας αποζημιώνει για την μικρή ταλαιπωρία της πρόσβασης ως εδώ.

- *Και να φανταστείτε ότι, αν και χαμηλότερα, η θέα από τη Μονή της Κοίμησης είναι ωραιότερη*, λέει ο Ματθαίος.

Επιστρέφουμε στο αυτοκίνητο, συνεχίζουμε για 200 περίπου μέτρα και σταματάμε πάνω από τον οικισμό της Κεράς. Μετά την οριστική εγκατάλειψη του χωριού αποκλειστικός πρωταγωνιστής έχει παραμείνει η φύση. Απαλλαγμένη πια από την παρουσία και τις επεμβάσεις των ανθρώπων έχει σχεδόν εξαφανίσει τα έργα τους ανάμεσα σε πυκνά σχοίνα, θυμάρια, αγκαθωτούς θάμνους, ψηλά χόρτα και αμέτρητες μαργαρίτες. Τοίχοι γκρεμισμένοι, λιθωσοροί από πέτρες λάβας, καλντερίμια λιθόστρωτα, τα λεγόμενα “**ριμίδια**”, σχεδόν εξαφανισμένα κάτω από τα χόρτα. Απόλυτη σιωπή. Ακούγονται μόνον κάποια μικροπούλια. Βαδίζουμε με δυσκολία ανάμεσα στα ερείπια.

- *Οι τελευταίοι κάτοικοι της Κεράς ήταν η κυρα-Βαγγελιώ με τον μπάμπι Αντώνη*, λέει ο Ματθαίος. *Μια δεκαετία πριν έφυγε ο άντρας σε ηλικία 97 ετών. Τότε εγκατέλειψε κι η κυρα-Βαγγελιώ τον οικισμό και από τότε ζει στον Μανωλά, υπέργηρη κι αυτή.*

Είναι κακοτράχαλη η πλαγιά, όπου έχτισαν οι παλιοί Θηρασιώτες την Κερά. Έτσι αφιλόξενη είναι από κάτω κι η ακτή. Η θέα όμως από κάθε σπίτι είναι εκπληκτική. Ένα εντυπωσιακό κτίριο έλκει την προσοχή μας. Είναι μια μεγάλη **Κάναβα**, ένα οινοποιείο με θολωτή οροφή περιτέχνα χτισμένη με μαύρες πέτρες λάβας. Μεταξύ τους συνδέονται με “**άσπα**”, **θηραϊκή**

Οικισμός της Κεράς, με θέα την διάσημη καλντέρα της Σαντορίνης.

Μονή της Κοίμησης Θεοτόκου. Δεσπόζει σαν μικρή λευκή πολιτεία πάνω από το ακρωτήριο της Τρυπητής. (επάνω) Εμπρόσθια όψη του Καθολικού με το καμπαναριό.

γη δηλαδή, που μαζί με ασβέστη δημιουργεί συνδετικό κονίαμα εξαιρετης αντοχής, που χρησιμοποιείται σε όλα τα παραδοσιακά κτίσματα του νησιού. Στο κτίριο εξακολουθούν να παραμένουν οι δυο μεγάλες τρύπες απ' όπου έριχναν τα σταφύλια στους "ληγούς", τα πατητήρια δηλαδή. Στον ένα ληνό πατούσαν τα σταφύλια για το λευκό κρασί με κύριες ποικιλίες το φημισμένο **Ασύρτικο**, το **Αηδάνι** και το **Αθήρι**. Τα ίδια αυτά σταφύλια εξακολουθούν ν' αποτελούν την κυρίαρχη πρώτη ύλη για την δημιουργία των περίφημων λευκών, ξηρών Σαντορινιών κρασιών. Στον άλλο ληνό οι κάτοικοι της Κεράς έριχναν τις ποικιλίες για το κόκκινο κρασί, την **Μανδηλαριά** και το **Μαυροτράγανο**, που χάριζαν στο κρασί ένα βαθυκόκκινο, σχεδόν μαύρο χρώμα.

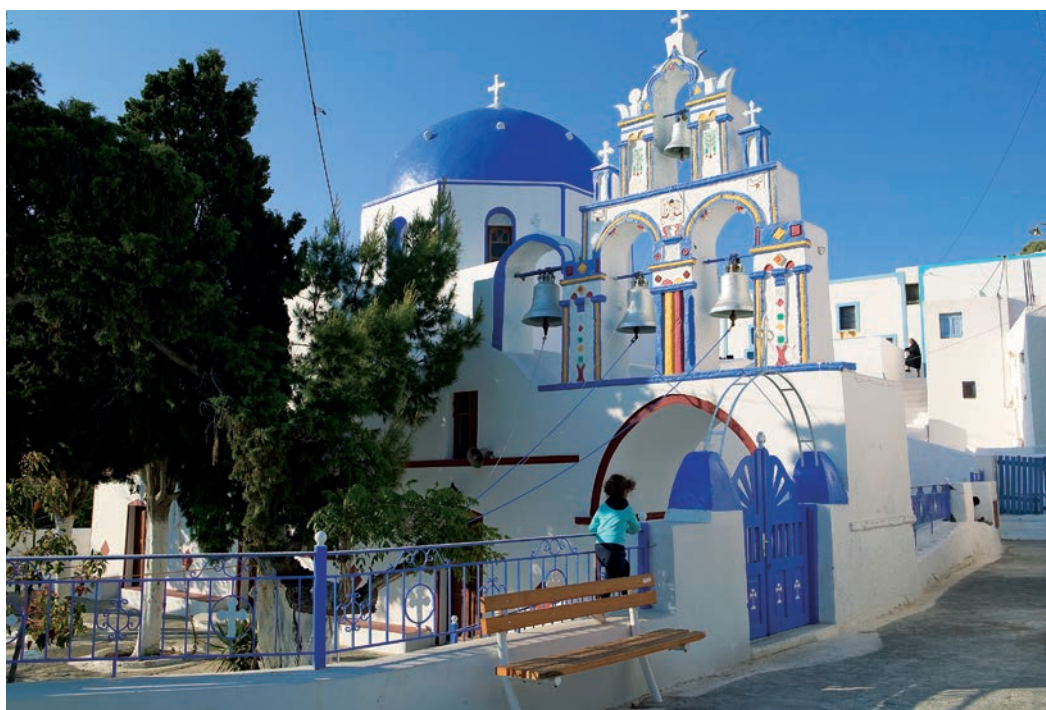
Περιδιαβαίνουμε αρκετά λεπτά ανάμεσα στα υπολείμματα του ερειπωμένου οικισμού. Είναι πολύ θλιβερή η κατάληξη αυτού του τόπου, του τόσο ξεχωριστού. Αν αξιοποιείτο από έναν όμιλο εμπνευσμένων επενδυτών θα μπορούσε ίσως ν' αποτελέσει έναν παραθε-

ριστικό οικισμό-πρότυπο, με παραδοσιακά χαρακτηριστικά μοναδικά σ' όλη την γύρω νησιωτική περιοχή.

Μερικές εκατοντάδες μέτρα μετά φτάνουμε στο νοτιότερο άκρο του νησιού, στο ακρωτήριο **Τρυπητή**. Εδώ, 200 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, δεσπόζει η **Μονή της Κοίμησης**, μια κατάλευκη πινελιά στην σκουρόχρωμη γη της Θηρασίας. Είναι εντυπωσιακές οι εγκαταστάσεις της Μονής με τον μεγάλο αριθμό κελιών, τον αύλειο χώρο, το καμπαναριό και το καθολικό του **1872**, κάποια υπολείμματα από αρχιτεκτονικά μέλη λευκού μάρμαρου, που παραπέμπουν σε αρχαίες εποχές. Μοναδική είναι και η θέα απ' τη Μονή, εντυπωσιακότερη ακόμη και από του υψηλότερου Προφήτη Ηλία. Εδώ, εκτός από το σύνολο της Σαντορίνης και της καλντέρας, ατενίζουμε και όλο το πλάτος του διαύλου, που χωρίζει την Οία απ' το νησί της Θηρασίας. Δυστυχώς, καμιά εικόνα και καμιά περιγραφή δεν μπορεί ν' αποδώσει αυτό το μοναδικό προνόμιο της όρασης.

Εξέχουσα θέση στον οικισμό του Ποταμού έχουν οι πολλές και ωραίες εκκλησίες, όπως του Αγ. Σπυρίδωνα και του Αγ. Δημητρίου.

ΣΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΓΡΙΛΙΑ

Στο κέντρο του νησιού, μερικές εκατοντάδες μέτρα δυτικά και χαμηλότερα του **Μανωλά**, βρίσκεται ο οικισμός του **Ποταμού**. Ονομάστηκε έτσι επειδή είναι χτισμένος στην κοίτη και στις πλαγιές μιας ρεματιάς. Υπάρχουν αρκετά σπίτια υπόσκαφα στις πλαγιές, ενώ τα υπόλοιπα είναι κατά κανόνα λευκά με πορτοπαράθυρα στις διάφορες αποχρώσεις του γαλάζιου. Στις αυλές κόκκινα γεράνια και μπουκαμβίλιες, περιβολάκια με κηπευτικά, μικρά αμπελάκια και συκιές. Στο κέντρο του χωριού δεσπόζει η εκκλησία του **Αγ. Δημητρίου** με το θαυμάσια ζωγραφισμένο καμπαναριό. Ένα μακρύ σοκάκι ανηφορίζει από τον κεντρικό δρόμο και οδηγεί στην εκκλησία του **Αγ. Σπυρίδωνα**, με πολύ ιδιαίτερη πρόσοψη και καμπαναριό, χτισμένη το έτος 1875. Το ίδιο στενό ανηφορικό σοκάκι καταλήγει στο υψηλότερο σημείο του χωριού.

Είναι όμορφος τόπος ο Ποταμός και η περιδιάβαση στα στενά του πολύ ευχάριστη. Οι άνθρωποι που συναντάμε είναι πολύ φιλι-

κοί και ευγενικοί, όπως ακριβώς και στον Μανωλά. Ήρεμος τόπος, υπερβολικά ήρεμος ίσως, αφού το μοναδικό μαγαζάκι, ένα παντοπωλείο, είναι κλειστό. Παραδόξως το χωριό δεν διαθέτει καφενείο για να ξαποστάσουμε λιγάκι και ν' αφουγκρασθούμε τον τρόπο σκέψης απ' τα λεγόμενα των ντόπιων.

Μισό χλμ νότια του Ποταμού συναντάμε λίγο έξω από τον δρόμο τον οικισμό της **Αγριλιάς**, τον δεύτερο εγκαταλελειμμένο του νησιού. Σπίτια ερειπωμένα εξαιρετης αρχιτεκτονικής, πολλά υπόσκαφα στις πλαγιές, πολλά λουλούδια, δέντρα και θάμνοι, ένα συνολικό τοπίο καταπράσινο και τόσο ειδυλλιακό, που είναι αδύνατον να εξηγήσουμε γιατί οι κάτοικοί του το εγκατέλειψαν. Η εικόνα, ωστόσο, που περισσότερο από κάθε άλλη μαγνητίζει τα βλέμματά μας, προέρχεται από την **Παναγία των Εισοδίων**, την κεντρική εκκλησία του χωριού. Στο μαρμάρινο υπέρθυρο υπάρχει χαραγμένη η χρονολογία **1887**.

Σε όγκο και αρχιτεκτονική η εκκλησία είναι πραγματικά εντυπωσιακή. Όλη η πρόσοψη, τοίχοι, παράθυρα, πόρτες αλλά και καμπανα-

Ο πανέμορφος εγκαταλελειμμένος οικισμός της Αγριλιάς με την περίφημη εκκλησία των Εισοδίων της Παναγίας.

Στις διπλανές φωτογραφίες λεπτομέρειες του εσωτερικού.

ριό φέρουν εμφανέστατα δείγματα εξαιρετης ζωγραφικής τέχνης, με κυρίαρχα χρώματα το λουλακί, το μετζ και το μουσταρντί. Ο τρούλος είναι βαμμένος στην απόχρωση του γκρι-μπλε. Στο εσωτερικό του θαναμίζουμε όσα δείγματα έχουν απομείνει από τα εκκλησιαστικά φυτικά μοτίβα, τα αψέρια του ουρανού, τους οχτώ εξαίρετους δικέφαλους αετούς, έναν σε κάθε πλευρά του οχτάπλευρου τρούλου, με χρωματικούς τόνους σε κίτρινο και λουλακί, που δυστυχώς απονούν όλο και περισσότερο με το πέρασμα του χρόνου.

Το τέμπλο είναι ξύλινο και λιτό, διακοσμημένο με ζωγραφικά μοτίβα απλά. Το δάπεδο είναι εντυπωσιακό, καλυμμένο από τετράγωνα δίχρωμες πλάκες, που χρονολογούνται από την εποχή κτίσης του ναού. Κάποιοι σοβάδες από τους τοίχους έχουν φύγει. Είναι βέβαιο, ότι το εκκλησιαστικό αυτό μνημείο της ορθοδοξίας χρειάζεται άμεση συντήρηση.

Με το τελευταίο φως ανηφορίζουμε στα ψηλόμετρα μετά τον Μανωλά. Εδώ βρίσκεται το κατάλυμα του **Τζίμη Νομικού** και της γυναίκας του **Ζαχαρούλας**. Είναι 9 δωμάτια αραδιασμένα το ένα δίπλα στο άλλο σε μια μακρόστενη ταράτσα με θέα εκπληκτική. Απ' το υψόμετρο των 230 περίπου μέτρων το βλέμμα μας αγναντεύει τον Κόρφο και τον οικισμό του Μανωλά, τη μισή Σαντορίνη και την καλύτερα στ' ανατολικά, ενώ στα δυτικά μακραίνει ο ορίζοντας ως τις στεριές της **Φολέγανδρου** και της **Ίου**.

- Είσατε άτυχοι, σήμερα έχει καταχνιά. Με καθαρή ατμόσφαιρα έχω μετρήσει μέχρι και 18 νησιά, μας λέει ο Τζίμης.

Άνθρωπος πρόσχαρος, ομιλητικός και συμπαθέστατος, ακριβώς όπως και η γυναίκα του Ζαχαρούλα. Πριν μας ρωτήσουν οτιδήποτε, προθυμοποιούνται να μας προσφέρουν καφέ και κρύο νερό. Ρίχνω μια ματιά στον υπαίθριο χώρο που περιβάλλει την μονάδα. Ελιόδεντρα, πολλά και ποικίλα οπωροφόρα δέντρα, αμπέλαια, ζαρζαβατικά, αμέτρητα λουλούδια και καλλωπιστικά φυτά, όλα άφρογα τακτοποιημένα και καλοποτισμένα. Εξίσου νοικοκυρεμένα είναι και τα δωμάτια, λιτά και χωρίς ιδιαίτερες πολυτέλειες αλλά όλα με ψυγείο, κλιματισμό, τηλεόραση, ζεστό νερό στο μπάνιο, κουζίνούλα με ηλεκτρικά μάτια και πλήρη σειρά από μαχαιροπήρουνα και σκεύη. Τι παραπάνω να επιθυμήσει κανείς

στη Θηρασιά; Οι πολυτέλειες των καταλυμάτων της Σαντορίνης θα έμοιαζαν ξένες με την λιτότητα του τόπου.

Έζησε πολλά χρόνια στην Αμερική ο Δημήτρης Νομικός. Το 1976 επιστρέφει στη γενέτειρα της μητέρας του και λίγο αργότερα ανοίγει το πρώτο εστιατόριο στον Κόρφο, κατασκευάζοντας μάλιστα και τιμμεντένια προβλήτα για να δένουν τα σκαφάκια. Το μαγαζί δούλεψε μέχρι το 1985. Τρία χρόνια μετά ο Τζίμης δημιουργεί το κατάλυμα, που ήδη συμπληρώνει μια 20ετία λειτουργίας αλλά ταυτόχρονα και προσφοράς για τον τόπο, αφού ουσιαστικά εξακολουθεί να είναι το μοναδικό κατάλυμα μ' αυτές τις προδιαγραφές στη Θηρασιά.

Τις βραδινές ώρες στο ταρατσάκι του Τζίμη ζούμε την εμπειρία της απόλυτης σιγαλιάς. Κανένας θόρυβος, κανένα αυτοκίνητο δεν κυκλοφορεί στον Μανωλά. Μόνον τα χιλιάδες φώτα της αντικρινής Σαντορίνης μας θυμίζουν ότι βρισκόμαστε στο ευρύτερο περιβάλλον ενός από τους πιο κοσμοπολίτικους προορισμούς του κόσμου. Αυτό όμως μόνον με την αίσθηση της όρασης το αντιλαμβάνεται κανείς.

ΜΕΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΘΗΡΑΣΙΑΣ

Τα πουλιά μας ξυπνούν ήδη απ' τα χαράματα. 20 μέτρα μετά το ταρατσάκι το πλάτωμα τελειώνει, αρχίζει απότομος γκρεμός που καταλήγει στην ακτή. Εδώ ύψως βρίσκεται το κορυφαίο σημείο για περιουλλογή και ρεμβασμό. Όπου κι αν γυρίσουμε τα μάτια μας, το θέαμα είναι μεγαλόπρεπο.

Οι οικοδεσπότες μας μάς ανοίγουν το σπιτικό τους, μας προσφέρουν καφέ και πρωινό. Ξεκινάει μια μέρα ευχάριστα ζεστή, με τους καλύτερους καινούριους για περιηγήσεις στο νησί.

Δεν είναι μεγάλη η Θηρασιά. Με έκταση **9.3** τετ. χλμ. είναι οχτώ φορές μικρότερη από τη Σαντορίνη που φτάνει τα **76**. Ανάλογες είναι και οι διαστάσεις της. Το μέγιστο μήκος από Β προς Ν πλησιάζει τα **6**, ενώ το μέγιστο πλάτος από Α προς Δ είναι μικρότερο από **2.5** χιλιόμετρα. Εξ' άλλου ο δίαυλος που την χωρίζει από την Σαντορίνη είναι στενός, δεν ξεπερνάει το ένα μίλι.

Αρχικά η Θηρασιά ήταν Δήμος, που συστά-

Ο Τζίμης με το πανάρχαιο λίθινο
ελαιοτριβείο που βρέθηκε στο χώρο του.

θηκε με το Β.Δ. της 13 Οκτ. 1834 και κατατάχθηκε στην Γ' κατηγορία με πληθυσμό 319 μόλις κατοίκων. Στην μέγιστη πληθυσμιακή ακμή έφτασε το νησί το 1896 με 855 κατοίκους. Το 1912 συστάθηκε η Κοινότητα Θηρασιάς με έδρα τον οικισμό του Μανωλά, ενώ το 1997 συνενώθηκε με την Κοινότητα Οίας. Πληθυσμιακά αρχίζει να παρακμάζει το νησί στις αρχές του 20ου αιώνα με την κρίση της ναυτιλίας, ενώ ο καταστροφικός σεισμός του 1956 ωθεί πολλούς Θηρασιώτες στη μετανάστευση. Σήμερα ο μόνιμος πληθυσμός του νησιού κυμαίνεται γύρω στους 200 κατοίκους, που ζουν κυρίως στον Ποταμό και στον Μανωλά.

Για την ιστορία αναφέρουμε, ότι ο σεισμός της 9ης Ιουλίου 1956, με μέγεθος 7.5 Ρίχτερ, θεωρείται ο ισχυρότερος επιφανειακός σεισμός που συνέβη στη χώρα μας τον 20ο αιώνα (Σπ. Β. Παυλίδης, Γεωτεκτονική Δομή της Σαντορίνης). Θεωρείται επίσης, ότι είναι ο μεγαλύτερος γνωστός επιφανειακός σεισμός στην ιστορία της Σαντορίνης ανάμεσα στους 12 μεγάλους σεισμούς που συνέβησαν

Κατά την παράδοση το νησί έλαβε το όνομά του από την μικρή κόρη του βασιλιά Θήρα, την Θηρασία. Σύμφωνα με τους ερευνητές δημιουργήθηκε από την μεγάλη έκρηξη και δράση του ηφαιστείου περί το 1640 π.Χ. Η Θηρασία μνημονεύεται και από τον ιστορικό Πλίνιο, ο οποίος αναφέρει ότι το 237 π.Χ. αποσχίσθηκε από τη Θήρα μετά το σεισμό. Τότε λέγεται, ότι το κέντρο της νήσου Στρογγύλης βυθίστηκε, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν η Θηρασιά, το Ασπρονήσι, η Παλαιά και Νέα Κομμένη (Ανδρ. Συρίγος, Η Νήσος Θηρασιά).

Όλο το έδαφος του νησιού αποτελείται από ηφαιστειογενή πετρώματα, που σχεδόν στο σύνολό τους καλύπτονται από στρώμα θηραϊκής γης. Το προϊόν αυτό της ηφαιστειακής δράσης παρουσιάζει σημαντικές δομικές ιδιότητες. Αναμεμιγμένη η θηραϊκή γη με ασβέστη σε δεδομένη αναλογία γίνεται πολύ ισχυρή και αδιάβροχη. Η θηραϊκή γη στη Σαντορίνη και Θηρασιά είναι εξαιρετικής ποιότητας και υπάρχει σε τεράστιες ποσό-

Η μικρή, όμορφη Μονή του Σταυρού στον αγροτικό δρόμο που οδηγεί στα λατομεία Θηραϊκής γης στα νότια του νησιού.

ήδη από το 198 π.Χ. (Β. Κ. Παπαζάχος-Δ. Γ. Παναγιωτόπουλος, Το Σεισμοτεκτονικό Περιβάλλον της Σαντορίνης). Αξίζει επίσης να σημειώσουμε, ότι ο σεισμός της 9ης Ιουλίου 1956 συνοδεύτηκε από το μεγαλύτερο γνωστό τσουνάμι στον ελληνικό χώρο κατά τους δύο τελευταίους αιώνες. Το ύψος του κύματος έφτασε τα 20 μέτρα στις βόρειες ακτές της Αστυπάλαιας και τα 25 μέτρα στις νότιες ακτές της Αμοργού!

Συμπληρωματικά για την Θηρασιά θα έπρεπε να αναφέρουμε, ότι το έδαφός της είναι επικλινές, με υψηλότερα τα ανατολικά σημεία του νησιού όπον, ιδιαίτερα στην περιοχή του Προφήτη Ηλία, το ύψος πλησιάζει τα 300 μέτρα. Οι ανατολικές και νότιες ακτές είναι απόκρημνες και σε μεγάλο ύψος από τη θάλασσα αλλά οι δυτικές χαμηλές και βραχώδεις, ενώ σε κάποια σημεία και αμμώδεις. Το δυτικό τμήμα είναι το πιο πεδινό και καλλιεργημένο με κριθάρι και αμπελάκια, όσα έχουν απομείνει από τα 3000 στρέμματα, που κάποτε κάλυπταν το 1/3 της επιφάνειας του νησιού.

Πλεονεκτική είναι και η εξόρυξή της αφού βρίσκεται σε μεγάλο πάχος στην επιφάνεια της γης και κατά συνέπεια τα ορυχεία είναι υπαίθρια, με μικρό κόστος εξόρυξης. Εύκολη είναι και η φόρτωση στα πλοία. Δεν ήταν τυχαία λοιπόν η χρησιμοποίηση μεγάλων ποσοτήτων θηραϊκής γης στις εργασίες για την διάνοιξη της Διώρυγας του Σουέζ, την δεκαετία από το 1859 ως το 1869. Υπήρχαν βέβαια τα λατομεία έξω από τα Φηρά, ο κύριος όμως όγκος εξόρυξης με προορισμό το Σουέζ έγινε στην Θηρασιά, πάνω από τις απόκρημνες νότιες ακτές.

Αυτή και μόνη η πληροφορία αρκούσε για να μας παρακινήσει να αναζητήσουμε τις θέσεις των εγκαταλελειμμένων ορυχείων του 19ου αιώνα στη Θηρασιά. Πόσο μάλλον που το βιβλίο της Αρχαιολόγου Ίριδος Τσαχίλη (Οι αρχές της Αιγαιακής Προϊστορίας, εκδ. "Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ") περιείχε μια συναρπαστική αναφορά για την εύρεση αρχαίου οικήματος κατά τη διάρκεια εξόρυξης στο ορυχείο θηραϊκής γης του Σ. Αλαφούζου στη Θηρασιά.

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Σπάνια σ' ένα βιβλίο αρχαιολογικού περιεχομένου έχουμε συναντήσει την συναρπαστικότητα, γλαφυρότητα και μυθιστορηματική πλοκή, που συγκεντρώνει στις σελίδες του το βιβλίο της αρχαιολόγου Ίριδος Τσαχίλη. Μια απλή ανάγνωση ήταν αρκετή για να μας οδηγήσει σε αναζήτηση του παρελθόντος στο νότιο τμήμα του νησιού.

Με το φορτηγάκι μας διασχίζουμε τον οικισμό του Ποταμού και παίρνουμε τον αρκετά καλό χωματόδρομο με κατεύθυνση προς τα νότια. Σε 2 χλμ. περίπου περνάμε δίπλα από το πολύ όμορφο εκκλησάκι του **Σταυρού**. Πολύ γρήγορα γίνεται δύσβατος ο δρόμος ακόμα και για το σκληροτάχληλο φορτηγάκι. Ένα περίπου χιλιόμετρο μετά τερματίζει οριστικά. Βρισκόμαστε πάνω από το δυτικό ακρωτήριο του νησιού, τα **Κιμινά**. Για 100 σχεδόν μέτρα βαδίζουμε στο ολισθηρό έδαφος μιας μεγάλης νεροφαγιάς, που αυλακώνει

κατά τον διαμήκη άξονα τον δρόμο. Το σαθρό έδαφος αποτελείται από θηραϊκή γη και μαύρες πέτρες λάβας.

Φτάνουμε σε μικρό πλάτωμα, που εξέχει σαν εξέδρα. Στα νότια απέναντί μας προβάλλει το **Ασπρονήσι**, πίσω του το **Ακρωτήρι** και, δυτικότερα ακόμη, στο βάθος του πελάγους, οι όγκοι των νησίδων **Χριστιανά**. Μια κωνική ξέρα εξέχει από την επιφάνεια της θάλασσας μερικές εκατοντάδες μέτρα σ' ανοιχτά.

Ένα κυκλοτερές μονοπάτι μας οδηγεί σε τρία λεπτά κάτω από το πλάτωμα. Το βλέμμα μας συναντά στα ΝΑ το ακρωτήριο **Τρυπητή** και πάνω του το λευκό περιγράμμα της Μονής της Κοίμησης. Το τοπίο όμως που μας εντυπωσιάζει περισσότερο βρίσκεται πολύ κοντά μας, προς το εσωτερικό του νησιού. Είναι τα κατακόρυφα πρηνή της θηραϊκής γης. Ορθώνονται σαν ένας συμπαγής και συνεχόμενος ανοιχτόγκριζος τοίχος σε ύψος αρκετών δεκάδων μέτρων πάνω από το έδαφος. Βρισκόμαστε στην περιοχή των ορυχείων του 19ου αιώνα της Θηρασίας, που περιγράφει η

Από το άνοιγμα αυτού του μεγάλου φράκτη ένας μεταλλικός αγωγός διοχέτευε στα πλοία την Θηραϊκή γη που εξορύσσετο στα λατομεία.

Τρις Τζαχίλη στο βιβλίο της. Ας παρακολουθήσουμε αυτή την περιγραφή:

Η αρχαιολογική ανακάλυψη στη Θηρασιά έγινε στη νότια ακτή, απέναντι από το Ασπρονήσι, μεταξύ των Ακρωτηρίων Τρυπητής και Κιμινά. Το στρώμα της άσπας (θηραϊκής γης) εξορυσσόταν κατά κάθετες φέτες, από την επιφάνεια έως τη φυσική του βάση, που ήταν το στρώμα των ηφαιστειακών πετρωμάτων από κάτω. Γινόταν με την εξής μέθοδο: στη ρίζα του στρώματος της άσπας ανοίγονταν μια σειρά από σήραγγες που δικτυώνονταν μεταξύ τους, υπονομεύοντας όλο τον επάνω όγκο της άσπας. Η υπονομευση αυτή έφερε σε λίγο το επιθυμητό αποτέλεσμα. Το ανώτερο τμήμα του στρώματος κατέρρεε, το χώμα γινόταν ακόμη πιο σαθρό, οι ενδιάμεσοι λίθοι της λάβας ήταν ευκολότερο να απομακρυνθούν και η στερεή γη μεταβάλλετο σε σκόνη, οικοδομικά εμπορεύσιμη και αξιοποιήσιμη. Αυτή η μέθοδος εξόρυξης ονομάζετο “κοπιές”. Πριν όμως φτάσουν οι εργασίες στα κάτω στρώματα της

άσπας υπήρχαν πολλοί λίθοι λάβας αργοί (ακανόνιστοι) αλλά και μερικές φορές πελεκητοί. Πολλοί απ’ αυτούς ήταν τοποθετημένοι ίσια, σε ευθείες σειρές, και εύκολα μπορούσε κάποιος να αναγνωρίσει, ότι επρόκειτο για τοίχους οικοδομημάτων. Οι ντόπιοι εργαζόμενοι και οι ιδιοκτήτες των ορυχείων γνώριζαν την ύπαρξη αυτών των κατασκευών και τις απόφευγαν, γιατί ανέβαζαν το κόστος κατεργασίας με αποτέλεσμα την μείωση της τιμής της άσπας.

Στα τέλη Ιανουαρίου του **1866** άρχισε μια μακρά σειρά εκρήξεων του ηφαιστείου της Θήρας, που διήρκησε σχεδόν πέντε χρόνια, μέχρι τον Οκτώβριο του **1870**. Η Ακαδημία Αθηνών συγκρότησε Επιστημονική Επιτροπή για την παρακολούθηση του φαινομένου. Μεταξύ των μελών ήταν και ο **Α. Χριστομάνος**, μετέπειτα καθηγητής Χημείας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αυτός ήταν ο πρώτος επιστήμονας που παρατήρησε τα τοιχάρια στο λατομείο και εντόπισε την αρχαιολογική τους σημασία. Οι ντόπιοι βέβαια, που

Σκουριασμένο βαγονέτο που ήδη κλείνει 150 χρόνια ζωής. Πίσω τα απότομα πρανή της Θηραϊκής γης.

είχαν επισημάνει νωρίτερα την ύπαρξη των τοίχων, πιθανόν να γνώριζαν ότι επρόκειτο για αρχαιοτήτες. Δεν κινητοποιήθηκαν όμως, απ' ενός γιατί τους ενδιέφερε η παραγωγικότητα των εργαζομένων στα ορυχεία και απ' ετέρου γιατί δεν υπήρχε αρκετή κοινωνική ευαισθητοποίηση. Όταν αυτό συνέβη, τον **Σεπτέμβριο του 1866**, ο ιδιοκτήτης του ορυχείου που ανέλαβε μόνος του την ανασκαφή, **Σιγουράς Αλαφούζος**, το πρώτο που σημειώνει είναι πόσο του κόστισε, πόσους εργάτες απασχόλησε και για πόσες μέρες. Στη διήγησή του φαίνεται σαφώς η φροντίδα του να μην ζημιωθεί οικονομικά.

Έτσι, μολονότι όλοι γνωρίζουν την ύπαρξη των αρχαίων κτισμάτων, μόνον το γεγονός της έκρηξης κινητοποιεί το ενδιαφέρον, γιατί τα ερείπια υποπίπτουν στην προσοχή των επιστημόνων. Μπορούμε λοιπόν να πούμε, ότι λόγω των εξορυκτικών εργασιών για την Εταιρεία του Σουέξ στη Θηρασιά δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για την έρευνα και αμέσως μετά, με την επόμενη ευκαιρία της έκρηξης, το ενδιαφέρον των επιστημόνων βρήκε πρόσφορο έδαφος. Ο συνδυασμός των δυο δημιούργησε αυτό το πρώιμο ενδιαφέρον και εκτίναξε στο επίκεντρο της επιστημονικής προσοχής τα αρχαία της Θηρασίας.

Ας επιστρέψουμε όμως στην πρώτη ανασκαφή. Πραγματοποιήθηκε στο ορυχείο του Σιγουρά Αλαφούζου, Δημάρχου της Οίας. Ήταν άνθρωπος μορφωμένος, με άνεση οικονομική. Η ανασκαφή έγινε από τον ίδιο, τον γιο του **X. Αλαφούζο** και τον συγγενή του **N. Νομικό**, γιατρό, γνωστό αρχαιοφιλο και συλλέκτη. Διήρησε 3 μέρες και απασχόλησε 13 εργάτες. Ο Α. Χριστομάνος που εξέτασε τα κτίσματα, ήταν ο πρώτος που είπε, ότι τα οικήματα αυτά πρέπει να έγιναν πριν από τη μεγάλη έκρηξη του 1640 π.Χ.

Στις αρχές Οκτωβρίου του ίδιου έτους, δηλαδή του 1866, γίνεται από τους Αλαφούζο και Νομικό η δεύτερη, ολιγοήμερη επίσης ανασκαφή. Η επόμενη πραγματοποιείται τον Μάρτιο του 1867 από τον Γάλλο γεωλόγο **Φερδινάνδο Φουκέ**.

Περιπλανιόμαστε για ώρα στο σεληνιακό τοπίο των ορυχείων της Θηρασίας. Το έδαφος είναι επίπεδο σχεδόν αλλά τραχύ, κατάσπαρτο με αμέτρητες μαύρες πέτρες από λάβα, που έχουν απομακρυνθεί ως άχρηστο υλικό κατά

την εξόρυξη της άσπας. Όλες αυτές οι πέτρες σχηματίζουν λιθωσφρούς, μισογκρεμισμένους τοίχους με ξερολιθιά ή ακόμη και τοίχους μεγάλου μήκους, με συνδετικό κονίαμα και άριστη κατασκευή, που προς στιγμήν μας δημιουργούν την εντύπωση, ότι βρισκόμαστε μπροστά στα υπολείμματα του προϊστορικού κτιρίου ή οικισμού. Διαβάζοντας προσεκτικότερα όσα αναφέρει στο βιβλίο της η Τζαχίλη διαπιστώνουμε, ότι *“το προϊστορικό κτίριο που ανασκάφηκε από τους ιδιοκτήτες του ορυχείου και τον Φουκέ γκρεμίστηκε με την πρόοδο των εργασιών του ορυχείου ή κατεδαφίστηκε για άλλους, άγνωστους λόγους ή έπεσε μόνο του από την σαθρότητα των υλικών. Επί τόπου φαίνονται σήμερα μόνον μερικοί λίθοι και όστρακα κατεσπαρμένα.”*

Τουλάχιστον μας μένει η ικανοποίηση, ότι ανάμεσα στους αγκαθωτούς θάμνους και τα θυμάρια εντοπίζουμε τους σκουριασμένους σκελετούς των δύο βαγονέτων που αναφέρει η Τζαχίλη. Επίσης στην άκρη του γκρεμού, λίγο πιο πάνω από τη θάλασσα, διακρίνουμε τον έναν από τους δύο μεγάλους φράκτες με το άνοιγμα από όπου ξεκινούσε η χοάνη, ένας μεταλλικός αγωγός δηλαδή στερεωμένος στους βράχους, που κατέβαινε ως τη θάλασσα και διαμέσου του οποίου διοχετεύετο η άσπα στα φορηγά πλοία που περίμεναν από κάτω για να φορτώσουν.

Αν και τέλος Απριλίου, η ζέση στο άνδριο τοπίο του ορυχείου θυμίζει καλοκαίρι. Καθώς βαδίζουμε κάτω από τον καυτό ήλιο, ένας αγριοκούνελος πετιέται από έναν θάμνο, ανηφορίζει με ταχύτητα το πολύ απότομο προάνες της άσπας και εξαφανίζεται στην ασφάλεια της υπόγειας φωλιάς του. Λίγο αργότερα εμφανίζονται άλλοι δυο. Τα χαριτωμένα αυτά ζώακια είναι άξια θαυμασμού για την προσαρμοστικότητά τους σ' αυτό το αφιλόξενο περιβάλλον όπου, εκτός από τις αραιές βροχοπτώσεις, η μοναδική ύπαρξη νερού είναι η δροσιά στους θάμνους κατά τη διάρκεια της νύχτας. Εξίσου προσαρμοσμένα είναι τα θυμάρια και τ' αγγάθια, τα σχοίνα και η σκληροτράχηλη κάππαρη που είναι ανθισμένη, μια κοντή συκιά και κάποια άλλα δεντράκια με κίτρινα λουλούδια που μοιάζουν με ευκαλύπτους. Αυτή είναι συνοπτικά η χλωρίδα που ευδοκμεί σ' αυτό το σημείο του νησιού.

Επανερχόμενοι στο βιβλίο της Τζαχίλη

διαβάζουμε, ότι η ανασκαφή της Θηρασιάς παρουσιάζει το εξής παράδοξο: υπάρχουν λεπτομερείς περιγραφές των εργασιών και μια πολύ καλή τελική δημοσίευση. Τίποτε άλλο όμως δεν υπάρχει. Έχουμε κυριολεκτικά μόνον τη δημοσίευση, ενώ τα ίδια τα πράγματα καταστράφηκαν ή λανθάνουν ή υποθετικά μόνον μπορούν να ταυτισθούν. Το προϊστορικό κτίριο καταστράφηκε κι αυτό. Ακόμη πιο περίεργο είναι, ότι έχουν χαθεί ολοσχερώς σχεδόν τα κινητά ευρήματα. Μερικά από αυτά, ελάχιστα από το σύνολο, απεικονίζονται σε σχέδια, τα περισσότερα περιγράφονται μόνον. Αυτή τη στιγμή των περισσότερων αγνοείται η τύχη.

Για την ιστορία, πάντως, αξίζει να αναφέρουμε, έστω και πολύ συνοπτικά τα αποτελέσματα των ανασκαφών στη Θηρασιά. Βρέθηκε λοιπόν αρχικά το προϊστορικό κτίσμα, ένας σχεδόν τετράγωνος χώρος με διαστάσεις 11 x 12 μέτρα, που διαιρείται σε έξι

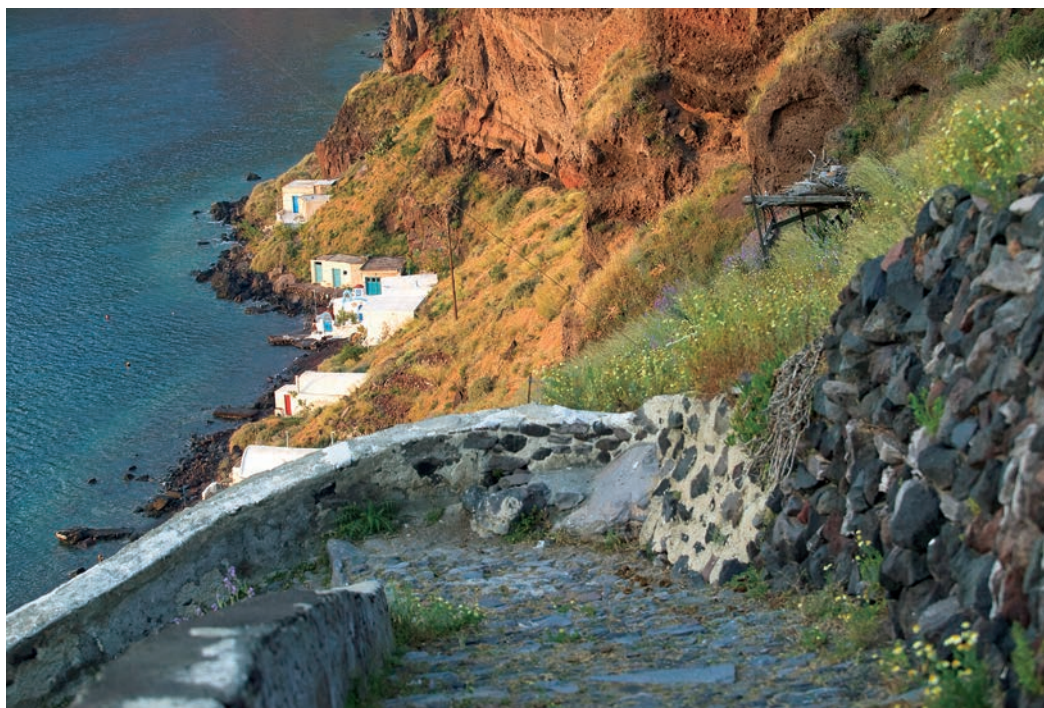
ανόμοιους ορθογώνιους χώρους. Γύρω από το κτίσμα υπήρχε μια περιφραγμένη αυλή. Στις διάφορες ανασκαφές βρέθηκαν επίσης υπολείμματα διαφόρων μικρότερων κτισμάτων, ώστε να μπορούμε να θεωρήσουμε, ότι στο σημείο αυτό της Θηρασιάς υπάρχει ένας μικρός αγροτικός οικισμός.

Πολλά ήταν και τα κινητά ευρήματα, που κατά τις περιγραφές ήρθαν στο φως. Αναφέρουμε ενδεικτικά την κυκλική βάση κίονα από λαξευτό λίθο με διάμετρο 30 εκατοστών, τους μεγάλους σωρούς απανθρακωμένου κριθαριού και σιταριού, μεγάλο αριθμό ποικίλων αγγείων μέσα στην κίσηρη που πολλά έσπαζαν τη στιγμή που οι εργάτες προσπαθούσαν να τα βγάλουν, λίθινα σκεύη και εργαλεία, τρία σταθμά με διαφορετικό βάρος από ηφαιστειακό λίθο και έναν ανθρώπινο σκελετό.

Κατά την Τζαχίλη αυτό είναι ίσως το σημαντικότερο εύρημα της θέσης δεδομένου ότι,

Στον ευρύτερο χώρο των λατομείων σώζονται πολλά τοιχεία είτε με συνδετικό κονίαμα είτε με ξερολιθιά.

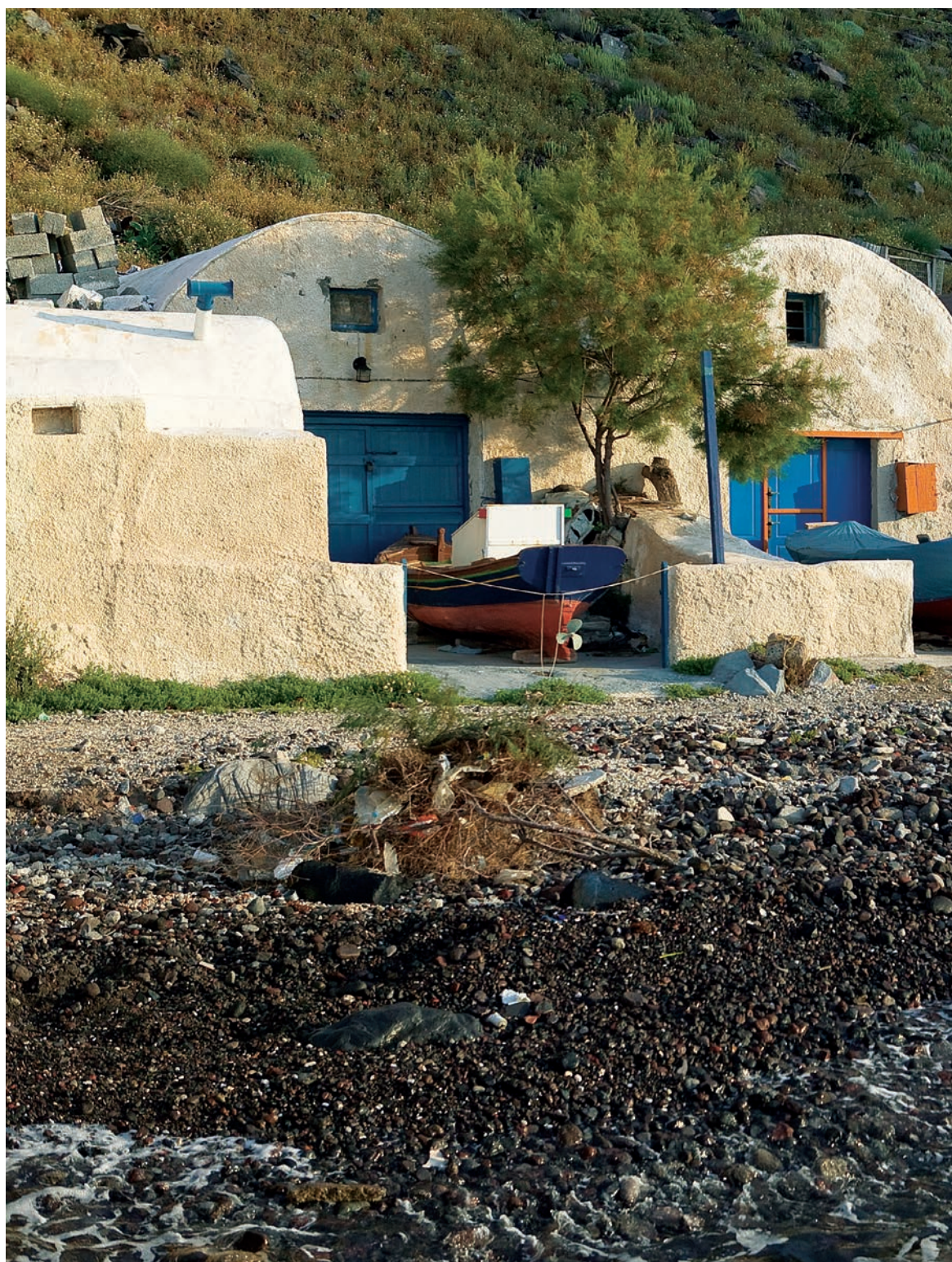
**Κατηφορίζοντας το θαυμάσιο καλντερίμι για τον Κόρφο. (Επάνω)
Νεώσοικος με ψαρόβαρκες στον Κόρφο.**

κανένας άλλος ανθρώπινος σκελετός δεν βρέθηκε σε ολόκληρο τον χώρο των ανασκαφών του Ακρωτηρίου. Κατά τον Φουνκέ σκοτώθηκε από την κατάρρευση της στέγης. Το βέβαιο είναι, ότι μετά τον θάνατο του ανθρώπου αυτού κανείς δεν γύρισε στο σπίτι, γιατί αν είχε συμβεί κάτι τέτοιο ασφαλώς θα τον είχαν απομακρύνει και πιθανότατα θάψει. Σύμφωνα λοιπόν με την κοινή αποδεκτή άποψη οι κάτοικοι έφυγαν με τους προειδοποιητικούς σεισμούς που προηγήθηκαν της μεγάλης ηφαιστειακής έκρηξης του 1640 π.Χ.

Χωρίς γνώσεις ειδικού δεν είμαστε σε θέση να ταυτοποιήσουμε τα υπολείμματα των τοιχίων - μερικά μάλιστα εξαιρετικής κατασκευής - που προβάλλουν ανάμεσα στα αγκάθια και τους θάμνους. Ωστόσο, εργαζαίμαστε γοητευμένοι τον παράξενο αυτό τόπο της νότιας Θηρασίας. Και θυμόμαστε πάντα τα γραφόμενα της Τζαχίλη: “Τώρα, στην πλήρη εγκατάλειψή τους, τα ορυχεία διατηρήθηκαν αλώβητα με τις φυσικές μόνο φθορές του χρόνου, χωρίς ανθρώπινες παρεμβάσεις, αφού ο χώρος δεν είχε ποτέ άλλη χρήση αργότερα.

Τα ορυχεία της νότιας Θηρασίας αποτελούν άθικτο μνημείο της πρόσφατης βιομηχανικής ιστορίας και δυνάμει εξαιρετικό πεδίο της βιομηχανικής αρχαιολογίας. Έρημος και επιβλητικός ο χώρος σήμερα, με τις λευκές παρειές της άσπας από τη μία πλευρά, τους γκρεμούς και τη ρυτιδιασμένη θάλασσα από την άλλη, πολλές δεκάδες μέτρα πιο χαμηλά, με τις σκουριασμένες βάσεις των αγωγών να αναδύονται, ελάχιστα διακριτές μέσα από τα κύματα, με τους μεγάλους φράκτες, τις χοάνες, τους ατέλειωτους σωρούς από μαύρα απορρίμματα και τα σκουριασμένα βαγονέτα, προσφέρει ένα συγκλονιστικό τοπίο, μία ακίνητη σελίδα βιομηχανικής ιστορίας σε όποιον φτάσει ως εκεί, αναμείνοντας τον ιστορικό ή τον αρχαιολόγο που θα διαβάσει ανάμεσα στις πέτρες τις τεχνικές, τους στόχους, τις κινήσεις των ανθρώπων, τα μέσα που είχαν στη διάθεσή τους, τους ήχους, τα ατμοκίνητα ή ιστιοφόρα πλοία που προσέγγιζαν από κάτω, φόρτωναν και έφευγαν για τα κραταιά λιμάνια της Μεσογείου και του Ευξείνου.”

περιέχουν τους νεώσοικους.

Τα παραθαλάσσια ταβερνάκια του Κόρφου υποδέχονται κάθε μεσημέρι Σαντορίνη τα καϊκάκια.

τους τουρίστες που φέρνουν από τη

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΡΦΟ ΣΤΗΝ ΤΡΥΠΗΤΗ

Πρωί-πρωί κατηφορίζουμε από τον Μανωλά το καλτερόμι προς τον Κόρφο. Στην πρωινή δροσιά είναι ευχάριστη η κατάβαση, πολύ διαφορετική βέβαια από την μεσημεριώτικη εμπειρία των τουριστών και μάλιστα στην ανάβαση. Στην προκυμαία μας περιμένει ο καπετάν-Αντώνης με τη λάντζα του, που εκτελεί το καθημερινό δρομολόγιο από το Αμμουδι προς τη Ρίβα. Δέχθηκε πρόθυμα να μας ξεναγήσει στο ανατολικό τμήμα της ακτογραμμής της Θηρασιάς, από το λιμανάκι του Κόρφου ως τον κάβο της Τρυπητής.

Είναι όμορφος οικισμός ο Κόρφος, με τα μικρά θολωτά του κτίσματα κατά μήκος της ακτής, υπόσκαφα μέσα στις παρειές της θηραϊκής γης. Είναι οι μικροί νεώσοικοι, με τις χρωματιστές γραφικές τους πόρτες, καταφύγια ασφαλή για τις ψαρόβαρκες του νησιού. Αν μάλιστα και τα διάφορα μαγαζάκια πρόσεχαν την εικόνα τους περισσότερο, θα ήταν συνολικά πολύ όμορφότερος ο Κόρφος.

Καθώς πλέουμε αργά, ξεδιπλώνονται μικροί διαδοχικοί όρμοι με “κρε-

Ακρωτήριο Τρυπητής με την λάντζα του Αντώνη.

μαστά νερά”. Από πάνω τους ορθώνονται, κατακόρυφα σχεδόν, θεαματικοί ηφαιστειακοί βράχοι με ποικίλους σκούρους χρωματισμούς. Ψαράδικα καϊκάκια σηκώνουν τα πρωινά τους δίχτυα, όλος ο ανατολικός ορίζοντας καταλαμβάνεται κυριαρχικά από το υπερθέαμα των διάσημων οικισμών και της κалντέρας της Σαντορίνης. Εξακολουθούν να είναι ήρεμα τα νερά, ωστόσο, καθώς πλησιάζουμε στον κάβο της Τρυπητής, η επιφάνεια της θάλασσας ρυτιδώνει. Το επισημαίνει κι ο καπετάνιος.

- Μετά τον κάβο θα συναντήσουμε καιρό.

Περνάνε αργά πάνω απ’ τα κεφάλια μας τα υψηλότερα σημεία της στεριάς της Θηρασιάς, στην περιοχή του Προφήτη Ηλία. Μετά την Κερά οι όγκοι χαμηλώνουν, η ακτή ωστόσο εξακολουθεί πάντα να είναι βραχώδης και αφιλόξενη. Καθώς φτάνουμε στο νοτιοανατολικότερο άκρο του νησιού, προβάλλει στην μύτη η “Καμαρέλλα”, αυτό το θεαματικό άνοιγμα στον βράχο, απ’ όπου πήρε το όνομά του το ακρωτήριο της Τρυπητής.

Ο καιρός έχει ήδη μεταβληθεί δραματικά. Θυμωμένα κύματα παρακάμπτουν το ακρω-

τήριο ή περνάνε μέσα από την τρύπα με ακόμη μεγαλύτερη ορμή. Η ηρεμία της πλεύσης ανήκει στο παρελθόν, το κατόστρωμα της λάντζας δεν είναι πια η επίπεδη επιφάνεια με τις απροβλημάτιστες μετακινήσεις στην αρχή του ταξιδιού.

- Λυπάμαι, μα αν βαρνανξάρουμε τον κάβο θα βραχούμε, λέει ο καπετάνιος. Ελάτε το καλοκαίρι με μπουνάτσα, τότε που οι μικρές βάρκες περνάνε χωρίς πρόβλημα μέσα από την τρύπα.

Πριν βάλουμε πλώρη για τον Κόρφο, αενίζουμε για λίγο την απόληξη του κάβου, αυτή την παράξενη ανασηκωμένη μουσούδα από μαύρη και κοκκινόχρωμη λάβα. Καθώς σκάζουν από κάτω της τα κύματα, μας φαίνεται πώς μοιάζει με το κεφάλι γιγάντιου δράκου που βρυχάται.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Πριν κατηφορίσουμε για το λιμανάκι της Ρίβας εισχωρούμε για τελευταία φορά στα στενά του Μανωλά. Οφείλουμε μια επίσκεψη στην κυρα-**Βαγγελιώ**, την τελευταία

Η κυρα – Βαγγελιώ, η τελευταία κάτοικος της Κεράς. Στα 98 της χρόνια διατηρείται ακμαία.

κάτοικο που είχε απομείνει στον ερημότοπο της Κεράς. Την βρίσκουμε καθισμένη στην καρέκλα της, στο θολωτό σπιτάκι δίπλα στον ξυλόφουρο.

- *Να σας φτιάξω καφεδάκι;* ρωτάει η γερόντισσα.

Κοιταζόμαστε αμήχανα με την Άννα. Καφές στο καμινέτο από έναν άνθρωπο **98 ετών**; Μήπως είναι κατάχρηση φιλοξενίας; Μήπως πρέπει να αρνηθούμε; Η κυρα-Βαγγελιώ, ωστόσο, περιμένει απτόητη την απάντησή μας. Αιφνίδια έρχεται στη μνήμη μου μια άλλη γερόντισσα, που με τη ζωτικότητα της μας είχε καταπλήξει. Ήταν η **κυρα-Μαρία**, άνοιξη του 2000 στο **Μυλικούρι της Κύπρου**, που στα **95** της χρόνια διατηρούσε καφενεδάκι στο χωριό και έψηνε στη φωτιά των ξύλων τους καφέδες. Αποφασίζουμε να μην στερήσουμε από την κυρα-Βαγγελιώ τη χαρά της προσφοράς.

Με αργές αλλά μελετημένες κινήσεις η λεπτή, μικρόσωμη γυναικούλα κατευθύνεται στην κουζίνα, βάζει στο μπρίκι όλα τα απαραίτητα, ανάβει το καμινέτο, ανακατώνει το περιεχόμενο και περιμένει να φουσκώσει.

Κάθε στιγμή η αγωνία μου μεγαλώνει. Βγάζει το μπρίκι απ' τη φωτιά, γεμίζει τα φλυτζανάκια, ποτήρια με νερό και τα τοποθετεί όλα σ' ένα δίσκο. Κάνω να σηκωθώ, να την βοηθήσω. Την τελευταία στιγμή το μετανιώνω. Καλύτερα να είναι δική της η δόξα ως το τέλος.

Εφτά παιδιά, εγγόνια, δισέγγονα και τρισεγγόνια. Ευτυχισμένες αναμνήσεις αλλά και δύσκολες στιγμές, αγροτική ζωή, ζωντανά, αμπελάκια και κρασί, τα τελευταία χρόνια στην Κερά με τον μπαρμπ' Αντώνη κι ύστερα ολομόναχη. Η μοναξιά ήταν αβάσταχτη, ήρθε στους δικούς της, στον Μανωλά. Ένας αιώνας ζωής στη Θηρασιά.

Λιμανάκι της Ρίβας. Με την αθωότητα και την ακαταστασία του, σχεδόν συμπαθητική, με τα ταβερνάκια, τα πολλά πρόχειρα σπιτία και στο βάθος την ωραία σκουρόχρωμη αμμουδιά. Καταφθάνει η λάντζα και στις 5 ακριβώς σαλπάρει για Αμμουδι. Η Θηρασιά απομακρύνεται και μαζί της αυτή η αίσθηση της υπέρτατης γαλήνης. 12 λεπτά μετά πατάμε και πάλι στην κοσμοπολίτικη Σαντορίνη.

i πληροφορίες

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΗΡΑΣΙΑΣ:
τηλ. 22860 29143

Κ.Ε.Π ΘΗΡΑΣΙΑΣ:
τηλ. 22860 29238

ΠΟΛΥΔΥΝΑΜΟ ΙΑΤΡΕΙΟ:
τηλ. 22860 29229

ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΟΙΑΣ:
τηλ. 22860 71228

ΛΙΜΕΝΑΡΧΕΙΟ ΘΗΡΑΣ:
τηλ. 22860 22239

ΛΑΝΤΣΑ (από Αμμοιάδι-καπετάν Αντώνης)

6944 595 471

FERRY BOAT (από Αθηνιά και Φηρά - καπετάν Γιώργος)

6945 800 349

ΛΙΜΕΝΑΡΧΕΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ:
τηλ. 210 4226000

ΕΝΟΙΚ. ΔΩΜ. ΤΖΙΜΗ:
τηλ. 22860 29102,
κιν. 6978 395640

Ευχαριστούμε θερμά:

Τον πρόεδρο της Κοινότητας Οίας **Γιώργο Χάλαρη**. Τον **Ματθαίο** και την **Χαραλαμπία Μπαλοπήτου**. Τον **Γιάννη Συρίγο** και την γυναίκα του **Μαργαρίτα**. Τον **Δημήτρη Νομικό (Τζίμη)** και την γυναίκα του **Ζαχαρούλα**. Τον καπετάν - **Αντώνη** για το ωραίο ταξίδι ως την Τρουπητή. Την γλυκύτατη γερόντισσα κυρα - **Βαγγελιώ** και τέλος τους καλούς μας φίλους και συνεργάτες **Κώστα** και **Έλσα Ζαρόκωστα**.

Βιβλιογραφία

♦ **Ιωάννης Μιχ. Δανέζης** «ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ, ΘΗΡΑ, ΘΗΡΑΣΙΑ, ΑΣΠΡΟΝΗΣΙ, ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ», εκδ. ΑΔΑΜ, ΑΘΗΝΑ 2001.
♦ **Γιους Τζαχίλη**, «Οι Αρχές της Αιγαιακής Προϊστορίας», εκδ. «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», ΑΘΗΝΑ 2006.

ΘΗΡΕΥΟΝΤΑΣ ΤΗ ΛΑΒΑ

[ΣΤΗ ΘΗΡΑΣΙΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑ - ΕΙΡΗΝΗΣ]

ΚΕΙΜΕΝΟ : ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Μετρήσαμε στα δάχτυλα τις ώρες μιας Θηρασιάς ευνοϊκής. Ανεβήκαμε απνευστί το καλντερύμι, για να προλάβουμε, τη φώτισή της. Μόλις αγγίξαμε τη στέγη της, ήπιαμε όλο τον ήλιο, στην ευάερη αγκαλιά της.

Βαδίσσαμε κατά νότου: Αη Λιά, Κερά και Κοίμηση. Σταθήκαμε σ' ένα ρημόκλησο. Απάγγιαζε μονάχο κάτω απ' το σίφουνα τον ήλιο ένα χαμόδεντρο. Στριμωχτήκαμε στον ίσκιο του. Ένα βλέμμα ίσια πέρα, στην καρδιά του πέλαγου, άρχισε για να εξαγνιστούμε. Τόσοι θεοί, γύρω - τριγύρω, μας κάνανε σινιάλο, κουνώντας τα μαντήλια τους. Σε κείνη την απρόσμενη αντά-

ρα του φωτός είχαμε πουλήσει πνεύμα και σώμα, δίχως αντάλλαγμα ασφαλώς.

Κινήσαμε σαν τους διωγμένους. Ξαφνιαστήκαμε από έναν πυρπολημένο τρούλο. Που έβγαине, μαθές, σα φωτιά γαλάζια, μες από μια λεκάνη μαργαρίτες. Ο δρόμος μύριζε χαμόγελα κιτρινωπά. Λίγα παιδιά - λιανόπαιδα μας πήραν από πίσω. Τρέχαμε σαν αλαφιασμένοι. Από παντού έμπαζε ο αέρας μιας αδόκητης ευτυχίας. Κι όλα

αυτά σ' ένα τοπίο ρημαγμένο και υπόδικο. Ξεσπλαχνίσουμε κατόπι τα γαρέμνα του νησού απ' όλες τις πάντες. Ένα χάος αποστομωτικό πλανιότανε πάνω απ' τη μαύρη θάλασσα, ειπωμένο με κείνη τη συντριπτική νοσταλγία που αναδύει ο αιφνίδιος πανικός. Μου φάνηκε πως είδα την αιώνια στιγμή στο χείλος του νησιού, λευκή, θεμελιωμένη στην άβυσσο.

Βαδίσουμε νησιτικοί και κουρασμένοι, πάνω στα πισ-

σαρισμένα χαλίκια του γιαλού. Ώσπου στην άκρη του τοπίου ξεσηκώθηκε αντάρα. Μικρές σουσουράδες σήκωναν το ράμφος να φανεί το πετραχίλι τους. Είχανε κατέβει οι έρμες απ' τα λιβάδια, διψασμένες, και πασπάλιζαν την άριμη τη θαλασσινή. Σουσουδιζαν ωστόσο με νάζια και με μια συλλείτουργη πελαγινή προσωδία.

Ξαφνικά ακούστηκε η καμπάνα της Αγία Ειρήνης, κατά το χερσονήσι της Ρίβας. Συρθήκαμε ως εκεί απορημένοι. Με τα καλά τους όλοι οι ντόπιοι κατέβηκαν από τους σκόρπιους μαχαλάδες σε τούτο τον Εσπερινό, που λύγιζε κάτω απ' το βάρος της μαγιάτικης ευωδίας. Ακροαστήκαμε ένα λόγο τραχύ, από έναν άγριο παπά με σιδερένια γένια. Γονατίσαμε στα Σα εκ των Σων. Από συνήθεια, υποχρέωση ή ντροπή. Τρύπησαν τα γόνατά μας κάποιες ψίχες ή σοβάδες, που ξεχάστηκαν από την τελευταία ανακαίνιση. Μετά το Δι' Ευχών βγήκαμε στον περιβόλο. Καθίσαμε ιπαστί στο ασβεστωμένο πεζούλι. Όλο το λευκό, με τα συνάζια του μαζί, θροναίστηκε μέσα μας. Μα και οι άλλοι έκαμαν το ίδιο. Στριμώχτηκαν στο μήκος της πεζούλας. Ευχήθηκαν, ασπαστηκαν μεταξύ τους, κάποιος φίλησε και μας. Από συνήθεια ή λάθος. Ίσως κι από προπατορική αθωότητα. Ο παραδείσος χύθηκε ξαφνικά μελάτος και μπήκε στις ψυχές ολωνών. Λιανός, απόφιος, υπέροχος. Ένα σκυλί ραχάτικο απορέμβαζε, στρίβοντας το μουσούδι του μια κατά το γρέγο και μια κατά τον ίσιο.

ΦΩΤ.: Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Το δόλιο δεν γρικούσε τους ανέμους. Τη σκιά, που άλλαζε θέσεις, έφαχνε.

Κατ' απ' τις μάντρες γλυκόπαιζε μια μυρωδιά βαρβάτη. Η μαστιχιά κι η μαρμαρότσα περιζωναν σαν αλήτικα κύματα το ξωκκλήσι. Δυο χέρια ρυτιδωμένα, άξαφνα, μετά την Απόλυση, μας έτειναν μισό καρβέλι ολόφρεσκο ψωμί, που μύριζε γλυκάνισο και φρέσκια μέντα. Πίσω απ' αυτό άλλα χέρια μας έσπρωξαν στις απαλάμες δυο κούπες κρασί. Πρόσφορο, τάχα γιορτινό, των ανθομένων αμπελιών. Και των ωραίων ψυχών...

«Να το πιείτε όλο, παιδιά μου, είναι για τη χάρη Της». Ύστερα ήρθε ο γλυκός καφές. Με κείνα τ' αχνιστά δαχτυλίδια να τον συνοδεύουν, σαν λαχταριστές αρντινάτσες. Πώς να τον αρνηθείς...

Από μακριά έσκουξε ένα αίθριο ταξί. Ο σωφέρ κατέβηκε, ίσιαξε τις κουρελούδες που κρέμονταν στην καρότσα και βάλθηκε να μετράει κεφάλια, γυναικών και γερόντων, να φορτώσει. Πήρε, όσους πήρε. Οι άλλοι ανηφόρισαν με τα πόδια. Ίσως ήταν

οι πιο τυχεροί. Γιατί αυτή την ώρα ξεκινούσε και η σπουδαία λιτανεία του ήλιου. Τα πρόσφορα της μέρας δίνανε και παίρναν. Και βέβαια σαν τα πετύχεις άειντε μετά να τα' αποχρούσεις.

Η Θήρα εν τω μεταξύ ντυνότανε στα «κοσμικά» της. Όπως την είχαμε απέναντι, έμοιαζε άσπρος λεκές σε κόκκινο φουστάνι. Πλησίαζε η ώρα του ολικού θυσιαστηρίου. Αποσώσαμε την ευδοκία των ονειρών με το τρεχαντηράκι που ήρθε να μας πάρει. Κι αναπάντεχα αφουγγραστήκαμε τη φοβερή κραυγή που όλο και μας πλησίαζε, πάνοπλη κι ακαριαία:

«Έρχομαι, νύχτα, έρχομαι, μες στα φουσάτα και στα χρέη που κουβαλώ ολημερίς, να δώσω αυτά που σας οφείλω, να πάρω αυτά που μου χρωστάτε».

Ήταν η Γέμιση του Φεγγαριού που έκαιγε το στέρφο κορμί της σκοτεινής ατλαντίδας, λοξά και πλάγια από το τσέρκι του Μεροβιγλιού.

4 του Μάη, του 96.

